

Antonia Luketin Alfirević

Odsjek za talijanski jezik i književnost

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

LJERKA ŠIMUNKOVIĆ, MARIJANA ALUJEVIĆ JUKIĆ: ROMANIZMI U DJELIMA IVE TIJARDOVIĆAKNJIŽEVNI KRUG / FILOZOFSKI FAKULTET U SPLITU – ODSJEK ZA TALIJANSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST, SPLIT, 2011.

Knjiga *Romanizmi u djelima Ive Tijardovića*, objavljena u izdanju Književnog kruga i Filozofskog fakulteta u Splitu u Biblioteci znanstvenih djela, autorica Ljerke Šimunković i Marijane Alujević Jukić, bavi se analizom splitskog govora s početka 20. stoljeća na temelju građe prikupljene iz djela Ive Tijardovića.

U uvodnom dijelu knjige dan je povijesni kontekst, a u njemu autorice, obrazlažući odabir upravo Tijardovićevih djela napisanih u razdoblju između dva svjetska rata, donose povijesni prikaz utjecaja romanskih jezika u Dalmaciji koji su rezultirali brojnim posuđenicama romanskog podrijetla u splitskom govoru. Slijedi поблиže upoznavanje s djelima splitskog kompozitora i libretista Ive Tijardovića, točnije s operetama *Mala Floramye* i *Spliški akvarel* te njegovim prijevodom i scenskom adaptacijom Goldonijeve komedije *Le Baruffe chiozzotte*.

Tijardovića se prikazuje kao vrsnog libretistu uz napomenu kako splitski govor kojim se izražavaju likovi u njegovim djelima obiluje posuđenicama koje su pretežno talijanskog i mletačkog podrijetla. Svoju analizu romanskih posuđenica autorice su proširile i na *Ribarske svade*, Tijardovićevu preradu djela Carla Goldonija *Le Baruffe chiozzotte*, smatrajući kako su se *Ribarske svade* „izvanredno uklopile u njegov repertoar i zbog toga što im je Tijardović prijevodom na splitski govor dao osobni pečat.“

Slijedi prikaz jezičnih kalkova talijanskog podrijetla u Tijardovićevim djelima koje autorice dijele na frazeološke i sintaktičke. Objašnjava se podrijetlo navedenih kalkova te donosi primjer njihove upotrebe u Tijardovićevim djelima.

U *Metodološkom pristupu izradi glosara* navodi se kako su za analizu korpusa uzete u obzir sve posuđene riječi, uključujući i one koje su rezultat ukrštavanja riječi romanskog podrijetla s hrvatskim afiksima, te da su se autorice pri utvrđivanju

etimologije riječi priklonile metodološkom pristupu Žarka Muljačića odlučivši se za pristup na temelju načela *etymologia proxima* kojeg je on zagovarao. Uvodni dio knjige autorice zaključuju objašnjavajući način na koji će romanizmi iz korpusa biti analizirani, navodeći i rječnike na koje su se pozvale pri analizi natuknica.

Središnji, najopširniji dio knjige, *Glosar*, donosi etimologijsku obradu korpusa od 472 romanske posuđenice. Nakon popisa kratica i znakova upotrijebljenih u glosaru te bibliografskih kratica korištenih rječnika, romanizmi se prikazuju abecednim redom.

Sve su natuknice u glosaru akcentuirane i to prema *Ričniku velovaroškega Splita* autorice Dobrile Berezine Matoković uz napomenu kako su za sve riječi konzultirani i izvorni govornici. Svaki se pojam potom označava i odgovarajućom gramatičkom odrednicom (**dentilast**, -a, -o – prid; **ćakula** – im. ž.), a navodi se i odgovarajuća riječ na hrvatskom jeziku ili definicija značenja (**balatūra** – im. ž. – mali balkon do kojega vode stepenice izvana i s kojega se ulazi u kuću). Za natuknice iz biljnog i životinjskog svijeta navodi se i latinski naziv (**kalùmèla** - im. ž. *Maticaria chamomilla*, **lokârda** – im. ž. *Scomber colias*).

U okviru etimologijskog opisa svaka se glosa određuje prema podrijetlu, odnosno označava se je li posuđenica talijanskog, mletačkog, dalmatskog, tršćanskog ili francuskog podrijetla (na temelju rječnika latinskog, francuskog i talijanskog jezika i talijanskih dijalekata te nekoliko hrvatskih dijalektalnih, standardnih i etimologijskih rječnika). Također, želeći bolje istaknuti primjere semantičkog sužavanja ili proširivanja te omogućiti bolje razumijevanje suvremenog značenja, uz riječi romanskog podrijetla autorice su zabilježile i njihovo izvorno značenje. Opis obuhvaća i natuknice navedene u dva rječnika splitskog govora autora Tonka Radišića i Dobrile Berezine Matoković. Naposljetku se uz svaku objašnjenu glosu navodi i primjer iz libreta Tijardovićevih opereta ili *Ribarskih svađa* koji čitatelju omogućava lakše razumijevanje riječi unutar određenog konteksta. („Koja *dištracijun*, Kojia *šenzacijun*, bit će ti večeras i *Randevu!*“)

Nakon popisa i etimologijskog opisa svih posuđenica romanskog podrijetla slijedi *Klasifikacija leksika sadržanog u libretima prema semantičkim poljima* kao i statistički prikaz zastupljenosti romanizama prema semantičkim poljima, vrstama riječi te podrijetlu.

U *Zaključku* autorice iznose rezultate analize posuđenica romanskog podrijetla u djelima Ive Tijardovića iz kojih je vidljivo kako su prema podrijetlu najčešći romanizmi mletačkog i mletačkog i/ili talijanskog podrijetla, slijede posuđenice talijanskog podrijetla, dok je postotak posuđenica dalmatskog, tršćanskog i francuskog podrijetla gotovo zanemariv.

Nadalje, prema vrsti riječi, najzastupljenije su imenice i glagoli, a prema semantičkim poljima riječi koje se odnose na odjeću, obuću i modu te jelo i kuhinju.

Autorice zaključuju ističući kako je veliki broj riječi obuhvaćenih glosarom i danas u upotrebi te navode neke od njih smatrajući kako one predstavljaju „važnu komponentu živog narodnog govora“. Na kraju slijedi i abecedni popis natuknica.

Knjiga *Romanizmi u djelima Ive Tijardovića* predstavlja značajan doprinos proučavanju lokalnog splitskog govora, a budući da obrađene riječi uistinu predstavljaju, kako to autorice navode, dio integralne povijesti i kulturne baštine grada Splita slažemo se kako ih je bilo potrebno proučiti i valorizirati. Toga su se zadatka autorice prihvatile i, uspješno ga obavivši, ponudile djelo koje možemo staviti uz bok postojećim rječnicima splitskog govora. Naime, zbog detaljnog etimologijskog opisa svih obrađenih riječi i njihove usporedbe s varijetetima u drugim rječnicima za ovim će glosarom zasigurno posegnuti svi koji se budu na bilo koji način bavili splitskim govorom.

Osim znanstvenog doprinosa, ova knjiga bez sumnje ima i svoju sentimentalnu vrijednost predstavljajući na neki način *hommage* kako Ivi Tijardoviću, tako Splitu i uspomeni na ovaj grad kakav je bio na početku prošlog stoljeća.